

Kirkens **UNDERVISNING**

TIDSSKRIFT FOR MEDARBEJDERE 3/93

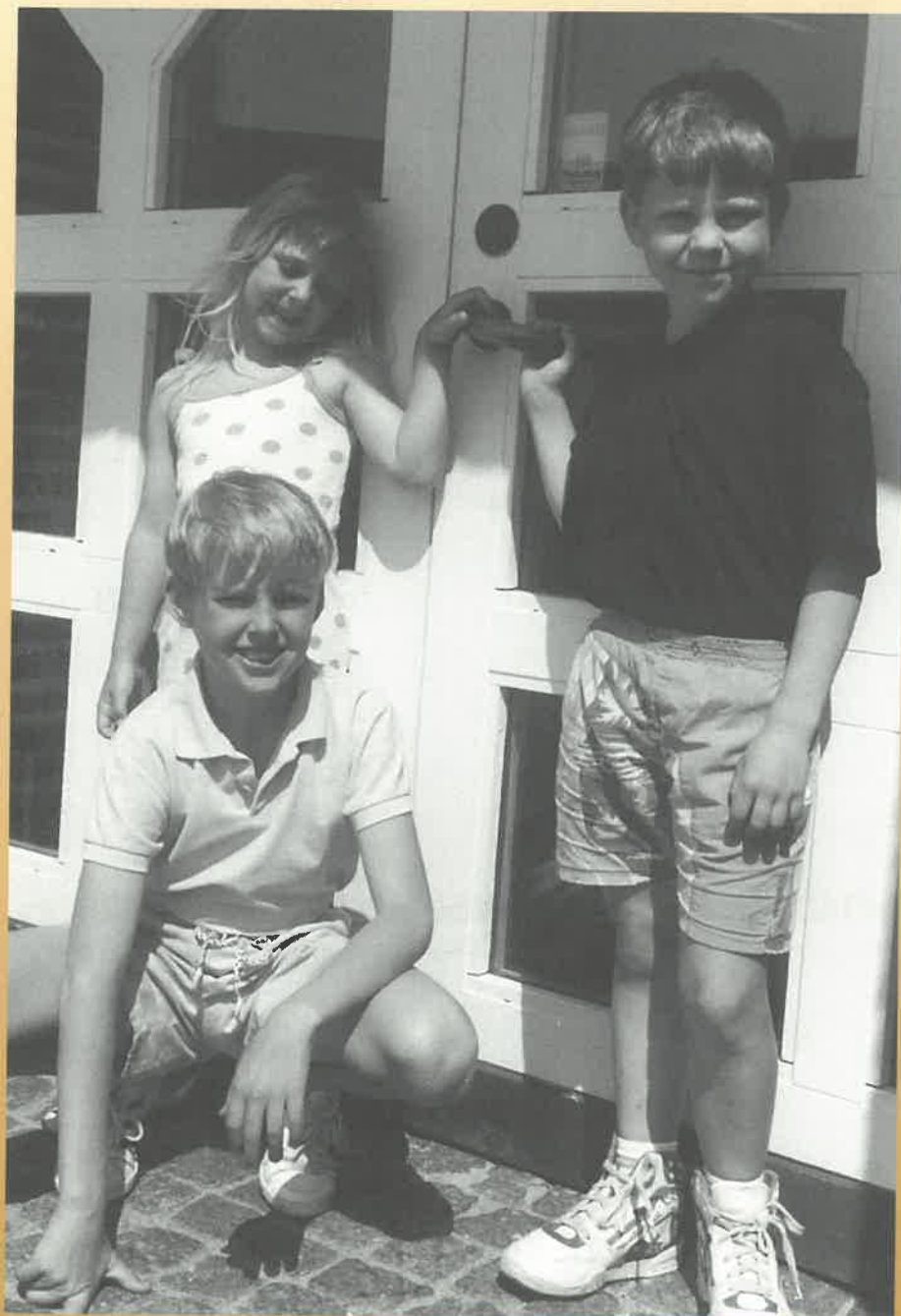
*Kirken som skole – den
indledende konfirmations-
forberedelse*

Storbybørn og religion

Børnekatekismus på film

Kirken set med skoleøjne

*Lærervejledning,
bøger og materialer*

Kirken som skole

*Kirken i en hast forgår
om den fod vil flytte;
skolen, om den stille står,
er kun til unytte.
Kirken skal med jorden stå
skolen skal med solen gå,
riget at oplyse*

Grundtvigs vers kan naturligvis bruges til at villeskelne mellem kirkens og skolens opgave, mellem forkyndelse og undervisning. Men der er også en sammenhæng: For ligesom solen er nødvendig for væksten på jorden, sådan er undervisning af menigheden også af afgørende betydning for liv og vækst i kirken.

I nærværende nummer af Kirkens undervisning har vi samlet en række artikler, der tilsammen afspejler tanker om og forsøg med en kirkelig undervisning af børn. Til denne undervisning hører også den indledende konfirmandundervisning, som ganske vist stadigvæk er på et forsøgsstadium, men som tages op i flere og flere sogne.

Det er en undervisning, som er en egentlig kirkelig børneundervisning, hvor det fortællende og gudstjenesteindførende har hovedvægten. Det er virkelig lykkes at give denne undervisning sin egen pædagogiske profil i forhold til den offentlige skoles kristendomsundervisning. Der er nemlig ikke tale om et konkurrenceforhold. Peter Green Sørensen redegør klart i sin artikel for forholdet mellem kirke og offentlig skole, i det han understreger, at det afgørende i forholdet mellem kirkens og skolens undervisning er begrundelserne, sigtet og overvejelserne for valg af indhold.

Måske er vi også ved at være ude over debatten om forholdet mellem forkyndelse og undervisning. I kirkens praksis er der ikke stor forskel på undervisning og forkyndelse. Men principielt er der den forskel, at forkyndelsen kommer først. I forkyndelsen tilsiges vi syndernes forladelse og føres ind i det kristne fællesskab. Ved undervisningen styrkes det fællesskab, som forkyndelsen har dannet. Vi kan ikke blive kristne gennem en undervisning. Men ved undervisningen hjælpes vi til et rigere kristenliv. Den kirkelige undervisning sigter naturligvis mod alle kirkens medlemmer, både børn og voksne. Den sigter ikke mod bestemte kvalifikationer, men er en måde at være sammen på. For den kirkelige undervisning slår den traditionelle mål-middel-pædagogik derfor ikke til.

*Dette nummer er redigeret af
Finn Dyrhagen, Jes Nysten og
Mette Geil*

Storbybørn og religion

af Sabine Kleinbeck

3

Børnekatekismus på film

af Kirsten Juul Sørensen

6

»Alle må være med – sig det videre«

af Kirsten Juul Sørensen

8

Den indledende konfirmationsforberedelse

af Finn Riber Jensen,
Gyrite Madsen og
Knut Sørensen

9

Set med skoleøjne

af
Peter Green Sørensen

14

Nyt fra Folkekirkens pædagogiske institut

af
Viggo Ernst Thomsen

17

Meddelelser fra Folkekirkens Skoletjeneste

af
Helle Krogh Madsen

18

Bøger og materialer

19

Forsidefoto: Kirsten Juul Sørensen

Storbybørn og religion

Erfaringer fra det frivillige, kirkelige børnearbejde

Vil man gøre sig et billede af storbybørn og deres forhold til religion, må man gøre sig klart, at storbybørn er en fællesbetegnelse for børn fra rige nordlige forstads-kvarterer, børn fra mellemklasse-parcelhuskvarterer, fra arbejder-kvarterer og fra områder med socialt boligbyggeri. Disse forskellige kvarterer sætter deres forskellige præg på børnene.

Min baggrund i det kirkelige børne- og ungdomsarbejde er 8 år som kredsleder i en stor FDF/FPF kreds ved Vanløse kirke. Vanløse sogn er et gammelt parcelhuskvarter, og de familier FDF/FPF har kontakt til, har overskud til at bakke børnene op i deres valg af fritidsinteresser.

Fra 'landsby' til 'storby' – en gåtur på 1 km

For nogle år siden flyttede jeg til nabokirken – Adventskirken. Den fysiske afstand er på 1 km. Men mentalt oplevede jeg det som en vandring fra 'land' til 'by'. Til Adventssogn hører et meget stort socialt boligbyggeri, og mange af børnene kommer herfra. Med fare for at fremstille et for firkantet og forenklet billede, vil jeg dog påstå, at de fleste forældre fra denne kreds har et meget lille livsoverskud, ofte med et udtyndet og svagt socialt netværk. Her bakkedes børnene ikke op i deres valg af interesser. Opbakningen fra hjemmet svinger fra det venlige, neutrale nulpunkt til at børnene er med på trods af forældrenes ønsker.

En karakteristisk af storbybørn

I min skildring af storbybørnene bygger jeg især på erfaringer fra børnene fra Advents sogns sociale boligområde:

Børnene er *ukoncentrerede* og *rastløse*. De er undertiden helt rundt på gulvet, og man skal i bogstaveligste forstand sætte sig på dem. De har vanskeligt ved at fordybe sig. Flakker fra det ene til det andet, og søger den lette, uforpligtende underholdning. De har oplevet mange *brud*. Afbrud i menneskelige relationer. Mange af børnene kommer fra hjem med en eneforsørger, og med nogle mildt talt rodede forhold. Disse familiemæssige forhold, sammenholdt med de mange skiftende pædagoger de har mødt, gør at de har vanskeligt ved at knytte sig til mennesker. De er ikke så åbne og tillidsfulde. Og der kan gå meget lang tid inden man får et fortroligt forhold til dem. Vinder man derimod deres tillid, betragter de én som en slags 'alternativ voksen', de betror alt til.

De er trætte af den '*organisering*' af *overvågning*'. De vil helst lege hele tiden. Kommer man til at sige 'ud' eller 'leg', så myldrer 15 unger ud på græsplænen, uden at det er blevet nævnt for dem, hvad de skulle der. De elsker kirken som legeplads, fordi der er så mange rum og gemmesteder hvor de kan lege i fred. Kirken er for nogle af børnene, især de større, blevet en slags frirum.

De er meget *nysgerrige overfor livet*, især overfor de mange åndelige spørgsmål. Og de kender næsten intet til kirke og kristendom. De kender ikke Fadervor og kender ikke de mest grundlæggende kristne fortællinger. Derfor lytter de ivrigt, når disse fortælles.

De er meget *videbegærlige*. De spørger meget, også til mere etiske problemstillinger. Og det kommer ofte helt pludseligt, f.eks. midt i en andagt eller til fastelavns gudstjenesten, hvor præsten talte om, at der var flere sangark i våbenhuset, – hvorpå en lille gut gav sig til at fundere over om Gud mon havde brug for våben.

De vil gerne *fortælle*. Fortælle om nyerehvervelser, om deres husdyr, om en fødselsdag og om hvorfor de ikke kom sidste gang. Det er vigtigt, at vi giver dem lov til at snakke. I vores billed/medieverden, hvor vi er blevet så gode til at se billeder, har vi mere og mere vanskeligt ved at udtrykke os verbalt.

De er *ublufærdige overfor det hellige*. De har ikke følelsen af at stå overfor Gud, ihvertfald ikke som ældre kirkegængere synes, det skal være. De synes, kirken er et spændende rum, og de indtager det med nøjagtig samme iver, som kirkens øvrige rum: alt skal undersøges og forklares. Det samme gælder prædikenen, eller lederens forkyndelse. Bliver det for kedeligt, hvad ofte er sammenfaldende med, at det er uforståeligt for dem, kommer der også en spontan reaktion. Jeg synes det er positivt. De

møder kirken og kristendommen helt uden forbehold. 70'ernes kritik er i 80-90'erne blevet afløst af en åbenhed og forventning om, at den person, de møder i kirken, spiller ud med det, kirken står for.

Desuden lever børnene i en *fantasiverden*, hvor grænsen mellem fantasi og virkelig nogle gange er flydende. Det er derfor, de elsker fortællingerne, for her kan de bruge deres fantasi til at danne sig billeder. Denne fantasi må der gerne spilles lidt på, både i de ydre rammer, lokalerne man mødes i, samt i indholdet af mødet.

Storbybørn møder kristendommen

Pædagogikken i FDF/FPF bygger på, at børnene skal *opleve kristendommen*, og at de skal opleve den på deres betingelser, med brug af alle deres sanser. D.v.s. at evangeliet ikke alene skal modtages passivt, lyttende, men at det skal opleves i naturen f.eks., for at forstå skaberværkets storslåethed, eller i en frisættende leg. En lignende tanke findes udtrykt hos Grundtvig således: 'pædagogikken skal tage sit udgangspunkt i mødet med livet som det forefindes her og nu i al sin mangfoldighed, og ikke blot i viden om 'det'. Denne pædagogiske tanke omsættes i praksis, ved at der skabes en samklang mellem forkyndelse og aktivitet. Det er denne samklang, hvor evangeliet får krop, børnene skal møde, når de møder kirken. Et levende, ægte møde, der er båret af *engagement* og *nærhed*.

Engagement og nærhed

Engagementet er den glæde, hvorved den voksne møder børnene. Børnene møder forventningsfulde op, og forventningerne indfries ved et møde, der rummer fest, fart og fordybelse. Den voksne er nødt til at give noget af sig selv i mødet med børnene. Signaler som distance og lunkenhed opfanger børnene straks, og de lukker af heroverfor, hvorimod den voksne, der *handler sammen med børnene*, og endda går forrest i legen, vinder børnenes tillid.

Men mødet med børnene er også båret af nærhed, nærmere forstået som:

Nærvær: at den voksne er fuldt tilstede i mødet, og giver børnene lov til at være tilstede som de er – nemlig børn. Ikke små voksne, der skal sidde stille i timevis, men børn – også hvad det indebærer af uro og drengestreger. Der skal være plads til børnenes umiddelbare udfoldelse og glæde ved livet.

Varme: børnene skal mærke, at der er sat trykke rammer for deres samvær. Indenfor disse rammer kan de så sprudle og prøve grænser.

Omsorg: at der næres omsorg for den enkelte, d.v.s. at de føler en

opmærksomhed, der giver det enkelte barn en følelse af, at det er en nødvendig brik i samværet. De skal mærke, at der er tid til dem og brug for dem. Hver enkelt skal have et lille 'tryk på næsen'. Denne omsorg rækker også ud over mødet: opsamlings/opfølgingsarbejdet, når de ikke får sig tilmeldt og udeligger fra møderne, eller kontakten til hjemmet.

Kirkens møde med barnet bygger på evangeliet om Jesus Kristus. Dette udtrykkes i:

Den kristne grundfortælling, som er helt central for 3.-4. klassebørn, fordi de elsker at få fortalt.

Fordybelsen, som den bl.a. kan udtrykkes i bønner. Evangeliet gøres livsnært ved konkret at bede for nogle eller noget. Stilhed kan skabes ved at tænde lys, eller ved at samles om et billede, eller ved at skabe et 'stille hjørne'. Overgangen fra aktivitet til andagt kan lettes, ved at man hver gang indleder med den samme salme eller det samme stykke musik.

Og i forundring ved livet. Børnene sidder ofte med en erfaring af, at livet er mere end gråt i gråt, ligegyldighed og overfladiskhed. De ser livets højder og dybder, de stiller spørgsmål dertil og forventer et seriøst svar.

Bedre samarbejde i kirken

I FDF/FPF betragter vi vort arbejde – og jeg som kommende teolog betragter al kirkeligt børnearbejde, også den indledende konfirmationsforberedelse – som et arbejde, der giver børnene mulighed for at *vokse ind i menigheden*. Dermed

har jeg ikke sagt, at de ikke danner menighed allerede nu, men jeg udtrykker det sådan, fordi jeg stadig har et håb om gudstjenesten og kirken som samlingssted for alt kirkeligt arbejde og for alle generationer. Men dette er stadig kun et håb. Jeg oplever desværre stadig en afstand mellem vort arbejde og den 'officielle' kirkes holdning dertil. Således er jeg selv blevet mødt med to forskellige præstelige holdninger til vort arbejde:

At det er sekterisk, for helligt. At det skræmmer andre, 'almindelige' mennesker væk, eller at det ikke er kristent, helligt nok, fordi vores børn og ledere ikke svarer til de særlige 'kristne normer'.

Begge kritikpunkter skal man holde sig for øje, og der er sikkert kirkeligt børnearbejde rundt om i landet, om hvilket man med rette kunne sige det første – eller sidste. Måske især det sidste, fordi det kirkelige børne- og ungdomsarbejde har et forholdsvis stort lederproblem, med yngre og yngre ledere og ledere, der ikke længere hjemmefra er rodfæstede i den kristne tradition.

Derfor vil jeg ønske for fremtiden, at der kan blive et bedre samarbejde mellem det frivillige børnearbejde og de 'professionelle' i kirken. Det frivillige arbejde kunne f.eks. hjælpe til ved konfirmationsforberedelsen og ved konfirmandlejr, og omvendt kunne præster og andre hjælpe med den nødvendige indlæring af kristne grundbegreber for vore unge ledere. Jeg ville også ønske, at man i stifter og provstier tog børne-/ungdomsarbejdet så alvorligt, at man

ansatte konsulenter – som man fornyligt har taget initiativ til i Viborg stift – til at samle og udarbejde nødvendigt materiale og til at vejlede præster og ledere i det allerede etablerede arbejde.

Vokse sig ind i menigheden

Et tættere samarbejde kunne give mere kvalitet i det etablerede kirkelige børne- og ungdomsarbejde, hvorved præsten med sindsro kunne henvise hertil. Derved kan man løfte den indledende konfirmationsforberedelse og konfirmandundervisningen ud af deres isolation.

Hvis børnene, både de der kommer fra det frivillige børne- og ungdomsarbejde, samt de fra den indledende konfirmationsforberedelse, skal have mulighed for at vokse sig ind i menigheden, må der være en langt større mangfoldighed i gudstjenestelivet. Også børnene skal føle sig velkomne i gudstjene-

sten. Derfor må gudstjenesten hele tiden fornyes. Traditionens indhold må hele tiden fragtes ind i nye former. At være kirke vil sige at leve i spændingsfeltet mellem tradition og fornyelse, i spændingsfeltet mellem kontinuiteten og originaliteten. I alt for mange år har den ene af siderne været vægtet for højt, hvorved der er opstået en skævhed. Men der er forår på vej i den danske folkekirke. Jeg ser arbejdet med den indledende konfirmationsforberedelse som et af forårstegnene. Så er det op til os i kirken, om vi vil lade det spire og gro, om vi vil tillade den 'medrivende dynamik' og 'evangeliske uro' som børnene bringer med sig.

Sabine Kleinbeck er stud.theol. og engageret i FDF/FPF's børne- og ungdomsarbejde.

Børnekatekismus

på film

'Alle os under himlen' – TV-serie for børn om kristendom og kirke

I dette efterår har DR-TV genudsendt TV-serien for børn: 'Alle os under himlen', som blev sendt første gang omkring pinse. Serien, som er i 6 afsnit à 20 min., fortæller med udgangspunkt i nogle børns ganske almindelige hverdag, hvad kirke og kristendom er.

Det er børne- og fortællebogen: 'Nu skal I bare høre' af præsterne Ingrid Schrøder Hansen og Erik Ågård og religionspædagogen Jens Kristian Krarup, som er blevet omsat til TV-serien: 'Alle os under himlen'. Børnebogsforfatteren Bent Haller har skrevet filmmanuskriptet på grundlag af bogen, og han har et fint øre for børns formuleringer. Han har skrevet et meget spændende manuskript med mundrette replikker, og han har desuden tilføjet den oprindelige historie et par ekstra personer og derved skabt større spændvidde i belysningen af de kristne grundbegreber. Martin Miehe-Renard, der er kendt fra flere TV-julekalendere, både som forfatter og instruktør, har instrueret, og skuespillerne er en blanding af professionelle, amatører og børn. En spændende kombination, som gør TV-serien autentisk og troværdig.

Børns hverdag – kirkens verden

Serien følger de to børn Tine og Michael og deres familie og venner. Tine bor i en kernefamilie i et parcelhus, og Michael bor alene sammen med sin mor – og efterhånden

også sammen med hendes kæreste – i en lejlighed. Med udgangspunkt i børnenes verden og hverdag bliver der fortalt om de kristne højtider og centrale kirkelige begivenheder som dåb, altergang og begravelse. De forskellige hverdagskonflikter, som børnene møder, danner baggrund for en behandling af de kristne grundbegreber. Endelig fortælles der regulær bibelhistorie i nogle indlagte billedstriber, som afbryder det realistiske fortælleplan, et forsøg på at stoppe op og give dybere indsig.

Velegnet kristendoms- materiale

TV-serien 'Alle os under himlen' henvender sig til børn fra 5-6 års alderen og opefter og til deres forældre. Den vil være velegnet som kristendomsmateriale i skolens indskolingsfase og er et oplagt hjælpemiddel i kirkens børneklub. Nogle af udsendelserne – især 3., 4. og 5. udsendelse, som beskæftiger sig med temaer som: Fællesskab, skyld/tilgivelse, død – vil også være meget egnede i forbindelse med den indledende konfirmationsundervisning på 3.-4. klassetrin.

I al undervisning er udgangspunktet for formidlingen og indlæringen børnenes eller elevernes forudsætninger og erfaringer. Enhver undervisning må bygge på elevernes virkelighed og er først rigtig lykkedes, når eleverne opdager sammenhængen mellem det

faglige stof og deres egen problemverden.

Det er unægtelig en svær opgave i kristendomsundervisningen, ikke mindst i dag hvor mange børn hjemmefra har meget svage forestillinger om kristendom og til tider en række fordomme om, hvad kirke og kristendom er. Derfor er en børne-TV-serie som denne et værdifuldt hjælpemiddel i undervisningen. Kristendommen er bundet til en bestemt historie, men det er også en nutidig virkelighed. Disse to aspekter forsøger TV-serien at tilgodese ved at sammenkæde hverdagslivet og kristendommen og lade dem belyse hinanden.

Lærervejledning til TV-serien

I september udkom en lærervejledning i tilknytning til serien. Lærervejledningen er primært skrevet med henblik på kristendomsundervisningen i indskolingsfasen, men vil umiddelbart kunne bruges også af medarbejdere i kirkeligt børnearbejde og præster og andre undervisere i den indledende konfirmationsforberedelse.

Denne vejledning samler udsendelsernes mange situationer i seks overordnede hovedtemaer: Tryghed, kærlighed, fællesskab, skyld/tilgivelse, tro og forventning, og giver helt konkrete anvisninger på, hvordan TV-seriens forskellige afsnit kan sættes ind i en undervisningssammenhæng.

Myldreplakat

Til lærervejledningen er desuden knyttet en 'myldreplakat' med konkrete situationer, som kan danne udgangspunkt for samtaler med børnene om emner og temaer, som har naturlig sammenhæng med TV-serien og hovedtemaerne.

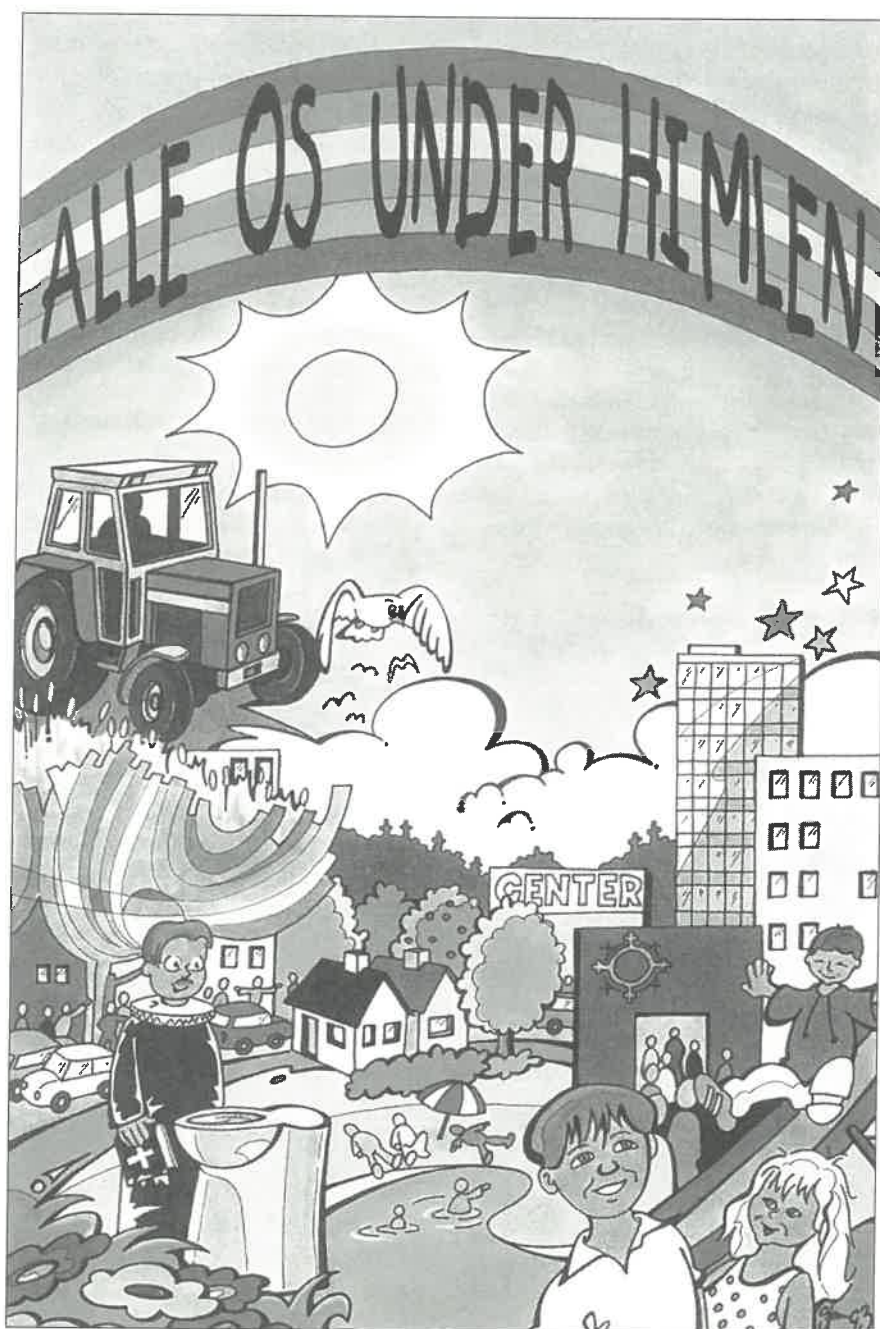
Vejledningen lægger op til samarbejde med dansk, musik, formning og orientering. Spontan udfoldelse, leg, dramatik, musiske og kreative udfoldelser er sammen med fortællingen midlet til at give børn en personligt tilegnet viden om abstrakte emner og begreber.

Ingen 'rigtige' svar

TV-serien er i høj grad åben. Den giver anledning til at sætte spørgsmålstegn, diskutere og overveje på børnenes præmisser og ud fra deres egne forestillinger. Den foregriber på ingen måde 'rigtige' svar og 'særligt kristne' holdninger, den er ikke forkyndende, men fortællende.

Serien er produceret som et samarbejde mellem DR-TV og Danmarks Kirkelige Mediecenter. Hele materialet: 2 videobånd med alle 6 udsendelser, lærermaterialet og myldreplakaten kan købes for 1500 kr. eller kan evt. lånes på Amtscentralerne.

Kirsten Juul Sørensen er sognemedhjælper i Haderslev Domsogn og forfatter til lærervejledningen til 'Alle os under himlen'.

'Alle må være med – sig det videre'

Uddrag af Kirsten Juul Sørensens lærervejledning til tredje TV-udsendelse i serien 'Alle os under himlen'

Resumé:

Det er pinsedag. Michael og Else er på skovtur med Peter og René (Peters dreng). Michael er sur. Han ville hellere have set Tines lillebror blive døbt.

Michael og René finder lidt efter lidt ud af at lege med hinanden. I skoven oplever de foråret og naturen, som kædes sammen med drengenes fantasiverden og pinse mystik.

I Tines hjem gør familien sig klar til Mortens barnedåb. Tante Birthe skal være gudmor. I kirken oplever vi dåbshandlingen og følger børnenes reaktioner på gudstjeneste og dåb.

Billedfortælling:

Pinseberetningen (Ap. Gern. 2).

Hovedtemaer:

Pinse
Fællesskab
Dåb

Denne udsendelse koncentrerer sig om de 2 hovedtemaer: pinse og dåb.

Ifølge bibelens beretninger handler pinsen om en ny skabelse. Guds Helligånd (Guds kraft) kommer til de modløse og bange disciple (Ap. Gern. 2) og giver dem nyt mod og nye kræfter.

Pinsen kaldes kirkens fødselsdag, fordi mange mennesker den første pinsedag lod sig døbe (Ap. Gern. 2,37-41) som et tegn på, at de var kommet til at tro på Kristus og ønskede at være med i kirkens fællesskab.

Billedfortællingen, hvor vi ser, hvordan alvorlige, skræmte mennesker i skikkelse af personer, vi kender, pludselig blive glade, vinke til hinanden og omfavne hinanden, kan ses som en illustration af Bibelens pinseberetning.

Dåb og pinse kædes også i udsendelsen sammen med forår, natur, kærlighed og fællesskab, sammenfattet i det enkle budskab: 'Alle må være med – sig det videre!'.

Ordbog/symbolforklaring:

Livstræet: Et urgammelt symbol på opstandelse og evigt liv (FD s. 9).

I Bibelen møder vi træet som symbol på skabelses- og syndefaldsmyten og som metafor i Jesu forkyndelse: Træet som et billede på menneskelivet (jfr. f.eks. Matth. 7,17 ff.: 'Et godt træ bærer gode frugter' og billedet med vintræet og grenene i Johs. 15).

Helligånden: Er Guds egen ånd, som virker i hans folk gennem ord og handlinger. Helligånden blev efter Jesu død og opstandelse givet til disciplene (Ap. Gern. 2).

Fugle: Det vigtige symbol på Helligånden er duen: 'Helligånden dalede ned over ham i legemlig skikkelse som en due' (Luk. 3,22 – beretningen om Jesu dåb). Mennesker, der er inspirerede af Helligånden, afbildes ofte som en due på skulderen eller hovedet.

Undervisningsforslag:

1. Hvis afsnittet vises i sommerhalvåret, vil det være oplagt – før videoen afspilles – at gå en tur i skoven.

Hvad sker der i naturen! – skabelse.

Hvordan passer vi på naturen?

Syng et par vers af 'Op al den ting...'. (DDS nr. 12)

...

4. Vi taler om dåb.

Hvad sker der ved dåb?

Hvad ser vi?

Hvad hører vi?

Hvorfor bliver vi døbt?

Samtale om barnedåben og symbolerne (se arbejdsarket).

5. Vi taler om pinse og dåb ud fra udsendelsen.

Hvorfor foregår dåben pinse-dag?

Hvorfor skifter billedet hele tiden mellem livstræet i kirken og skovens træer?

Hvorfor sidder fuglen fra Helledie's krucifiks pludselig ude i skoven?

Hvad har bladenes hvisken? 'Alle må være med – sig det videre!' med barnedåben at gøre? (Matth. 28,16-20: Dåbsbefalingen)

Brug samtaleplakaten.

6. Vi laver et kæmpetræ for hele klassen. Hver elev laver sin egen gren og anbringer et hjerte med tegning eller fotografi af sig selv og sin familie. Lad evt. hver elev lave sit eget stamtræ.

...

8. Forslag til oplæsning/fortælling: 'Snedronningen' (H.C. Andersen)

Vi bringer på de følgende sider tre korte artikler om tre forskellige måder at gribe den indledende konfirmationsforberedelse an. Tre forskellige sæt af erfaringer.

Traditionstabet er vort problem

1 Vist mangler både børn og voksne kontant viden om de kristne grundbegreber, men vi skal passe på ikke rangere skolen ud på et sidespor og nedvurdere den betydning skolens undervisning i kristendom har. Der skal tværtimod skabes respekt om dette fag som et skolefag, og de nu gældende planer for faget er en god hjælp hertil.

Men fremmedgjortheden over for gudstjenesten, den kan skolen ikke afhjælpe. Det er først og fremmest en forældresag, men der er mange hjem, som ikke har kræfter eller mod til at gøre noget for at modvirke det kirkelige traditionstab, selvom de gerne ville. Vi kan fra kirkens side række en hjælpende hånd ved at tilbyde en ordning, som det enkelte hjem naturligt kan gå ind i.

Forældre med børnene i kirke

Det er baggrunden for 'Holsted-ordningen', som er blevet til i et nært samarbejde med skolerne og forældrene. Ordningen går ud på, at børn og forældre mødes i kirken en søndag om måneden en time før gudstjenesten. Det strækker sig over et kirkeår, fra advent til advent, så vi begynder, når børnene er midt i 5. klasse og slutter, når de er midt i 6. klasse. I kirken hjælper en lærer, sognepræsten og organisten hinanden med at indøve og forklare en salme til den efterfølgende gudstjeneste – fortælle – gennemgå afsnit af gudstjenesten

– og sætte børn og forældre i gang med små fælles aktiviteter. Denne 'time' rummer forbindelseslinjer til søndagens højmesse, som vi alle deltager i sammen med den øvrige del af sognemenigheden.

Der er elementer i denne skitse, som jeg anser for positive:

1. Vægten ligger på gudstjeneste-fortroligheden (- ikke 'special-gudstjeneste', men den almindelige søndags-gudstjeneste), og der er indbygget en vis portion 'folkelig oplysning' og undervisning i modellen.

2. Der er ingen kollision med skolens opgave, men det er vigtigt, at skolens lærere vil medvirke, så sammenhængen mellem hjem, kirke og skole understreges.

3. Afgørende er fællesskabet mellem børn og forældre om gudstjenesten. 'Børn skal ikke sendes, de skal følges'. Det fælles oplevelses- og samtalerum udvides til at omfatte de afgørende livsspørgsmål.

4. På 5.-6. klassetrin kan børn og forældre endnu følges ad til kirke, og børnene har nået en alder, hvor de kan 'falde ind' i den almindelige gudstjeneste.

5. Der er en tydelig forbindelse til den almindelige konfirmationsforberedelse i 7. klasse, så der virkelig er tale om en indledende forberedelse.

En tilslutning til forsøget på 65-70% af de berørte familier og en nogenlunde møde-trofasthed kirkeåret igennem tager jeg som et udtryk for, at der er en vis folkelig

Foto: Bent Sejersen

interesse for at gøre noget ved den ubestridelige fremmedgjorthed over for kirken.

Finn Riber Jensen er tidligere sognepræst i Holsted

Større sognebevidsthed

Forsøgsprojekt i Riiskov,
Ellevang og Vejlbysogne

2 Det planlagte forsøgsprojekt er hovedsagelig blevet til i håb om at skabe en større sognebevidsthed blandt børn og forældre. Det forholder sig nemlig sådan, at vores sognegrænser går på tværs af skolegrænserne, hvilket altid skaber problemer, når vi kommer til konfirmationstilmeldingerne – her deles børnene nemlig efter hvilket sogn de hører til.

Skoler i forhold til sogne – eller omvendt!

Vejlbysogn: Vejlbyskole, som er det jeg vil kalde sognets 'egen' skole. Riiskov skole – her går en del af børnene fra Vejlbysogn.

Ellevang sogn: Jellebakkeskolen – sognets 'egen' skole.

Strandskolen – her går børnene fra sognets 'yderområde' i skole.

Riiskov skole – en mindre del af sognets børn går i skole her. Riiskov sogn: Riiskov skole.

Strandskolen. Størsteparten af børnene på disse to skoler kommer fra Riiskov sogn.

Kirkelig tradition?

Vejlbysogn er meget gammelt – kirken har lige fejret 750-årsdag.

Riiskov sogn blev udskilt fra Vejlbysogn og kirken indviet i 1934.

Ellevang sogn blev udskilt fra Vejlbysogn og kirken indviet i 1974.

Ellevang sogn er altså et nyt sogn, hvor man har skullet vænne sig til en ny og moderne kirke – vænne sig til at 'høre til' et nyt sted. Det tror jeg størsteparten af sog-

nets beboere har gjort,, men sognegrænserne kan dog stadig give problemer, især som før nævnt i forbindelse med konfirmation og dåbsoplæring.

Da jeg for 2 år siden begyndte et forsøg med dåbsoplæring på Strandskolen i samarbejde med Martin Wemmelund fra Riiskov skole, var det en forudsætning, at børnene skulle deles efter sogne, ellers ville meningen gå af projektet. Grunden til at jeg gik med i dette forsøg var for det første lysten til at prøve det, men også et håb om at den del af sognet, – som er lidt et yderområde – skulle 'få øje på' den kirke, som de hører til og så føle det mere naturligt at vende tilbage dertil, når konfirmationsforberedelsen starter.

Virkingen af dette kan af gode grunde ikke rigtig konstateres endnu. Men vi er blevet meget positivt modtaget på skolen og af forældrene.

En lignende dåbsoplæring (- eller LÆR DIN KIRKE AT KENDE, som vi også kalder forsøget) er svær at håndtere på Riiskov skole, hvor vi er tre sogne om skolen, derfor valgte vi en model med temauger i samarbejde med klasselærerne – en model som har været afprøvet i Vejlbysogn, dog kun på sognet 'egen' skole.

Samarbejdet med skolen har forløbet upåklageligt. Vi har valgt de første to uger af juni, fordi vi præster har fået 'lidt luft' efter konfirmationerne, og fordi det i skolen er et lidt 'dødt' tidspunkt. For mig

eget vedkommende er det rent praktisk et godt tidspunkt, da jeg jo i efteråret har dåbsoplæringen på Strandskolen. Denne dåbsoplæring prøver vi i øvrigt også at få i gang på vores 'egen' skole – Jellebakkeskolen – til efteråret.

Gyrite Madsen er sognepræst i Ellevang sogn

Udkast til forløb af to temauger på Riiskov skole for 3. klasserne

Emne/tema: Kirkekendskab

Temaugerne afvikles i samarbejde mellem 3. klassernes (klasse)lærere og præster fra Riiskov, Ellevang og Vejlbysogne kirker.

Som oplæg til temaugerne har lærerne til opgave at fortælle klasserne om kristendommens komme til Danmark. Desuden vil de tre præster komme på besøg i hver sin klasse i ugen inden forløbet starter – f.eks. i klassens time.

1. uge: Kirkekendskab

(a) Mandag: Det historiske udgangspunkt/kristendommens komme til Danmark. Ekskursion til Tamdrup kirke (gyldent alter) og Jelling (runestenen).

(b) Tirsdag til torsdag: Hver klasse på skift på besøg i de tre kirker. En kirke pr. dag. Indtryk af kirkernes lighed og forskellighed: – Middelalderkirke, moderne kirke og ombygget villa. Tegneopgaver, fortælling o.l. Der udarbejdes en mappe med billeder af kirkerne og

med plads til tegninger samt evt. tekst.

Supplerende emner ved kirkebesøgene:

Ellevang kirke: Orgel.

Risskov kirke: Kirkegård.

Vejlby kirke: Kirkens placering på gammelt helligsted, trækirker, stenkirker, billedplancher med gamle billeder af Vejlby kirke og by.

2. uge: sogne- og gudstjenestekendskab

De tre præster kommer på besøg på skolen i 1-2 timer hver dag (4 dage) og gennemgår et emne. I øvrigt indlæres i ugen salmer og melodier (lærernes opgave) til den afsluttende gudstjeneste om fredagen. Der udarbejdes sangblad med illustrationer (lærerne) og der fortælles bibelhistorie (lærere og præster).

(a) Tirsdag: Optakt til forståelse af sognetilhørsforhold, da børnene på skolen hører til i tre sogne: Samtale med børnene om det at blive væk og blive fundet igen. Denne samtale bruges som forbindelsesled til fortællingen om Jesus som 12-årig i templet (om at høre hjemme). Med den fortælling ledes over til det at høre til et sted. Vi hører alle til i forskellige sammenhænge: – familie, samfund, skole o.s.v. Men vi hører også til i en større sammenhæng – nemlig den som kirken står for. Hermed er vi så ved dåben og dens betydning – om dåben som den handling, der sætter os ind i den sammenhæng.

Kirketilhørsforhold og sognetilhørsforhold. Kopi af kort med indtegnede sognegrænser. Hvor bor 'jeg'? Hvor hører 'jeg' til?

Alt dette i håb om at fremme en større forståelse af tilhørsforhold.

(b) Onsdag Fadervor (præsten). Bibelhistorie: Skabelsen (præst-/lærer). Salme: Gud planted en have... (lærerne).

(c) Torsdag: Gennemgang af fredagens gudstjeneste – ritualen o.l. (præsterne). Bibelhistorie: – Pinsen og fortællingen om Babel. Salme: I al sin glans... (lærerne).

(d) Fredag: Gudstjeneste kl. 10.00 med efterfølgende samvær i sognegården, hvor der er lavet udstilling af periodens tegninger.

Gudstjenestesalmer: I al sin glans. I østen stiger. Op al den ting. Gud planted en have.

Prædikentema: Den fortabte søn.

Gudstjenesteforløb: Tilnærmet søndagsgudstjeneste – ingen altergang.

Forældrene indbydes til den afsluttende gudstjeneste.

Ovenstående forløb er udarbejdet af: Hans Graversen (Vejlby), Elisabeth Lidelle (Risskov) og Gyrite Madsen (Ellevang) i samarbejde med klasselærerne for 3. klasserne på Risskov skole.

Krybbespil og påskespil

3 Hos os blev den indledende konfirmationsforberedelse etableret i 1991. Indbydelsen blev delt ud i 2. klasserne (fire klasser på 2 skoler), d.v.s. det foregik på samme møde som vi i 6. klasse inviterer til den almindelige konfirmationsforberedelse. Skoleinspektørerne fik grønt lys til denne fremgangsmåde af skolebestyrelserne, på den ene skole dog betinget af, at forældrene blev orienteret på forhånd af lærerne og fik at vide, at forældrene var velkomne til selv at overvære, at præsten indbød eleverne. Én mor deltog, og vi fik i øvrigt en god samtale bagefter.

I de fire klasser var der rundt regnet 70 elever. Vi bad om tilmelding inden 15. april a.h.t. tidsfristen for ansøgning til kirkeministeriet og fik 10 tilmeldinger. Omkring fristens udløb og et stykke tid derefter gik jeg på husbesøg efter listen over medlemmer af Folkekirken i de to årgange, som eleverne i 2. klasse tilhørte. Det betød selvfølgelig, at jeg stødte på nogle, der allerede gik i 3. klasse og nogle, der ikke var nået længere end til 1. klasse (de er så forberedt på at få en invitation i dette forår). Besøgene betød nok én eller to elever ud over dem, der var kommet alligevel. Da undervisningen startede i august var der 11 elever, og da den sluttede i december var der 14.

Sognet

Sognet er en soveby i københavnsområdet, vokset op omkring en landsby; der er ca. 6000 indbyggere. Udbygningen startede i 1960'erne og vil fortsætte en række år endnu, kommunen regner med, at vi kommer op på knap 10.000 indbyggere.

Geografisk svarer bebyggelse og sogn nogenlunde til hinanden. Vi bor i en klump med naturlige grænser (skov, ubebyggede arealer, landbrug). Det betyder, at de to skoler i sognet næsten kun har elever, der bor i sognet. En mindre del af børnene går på privatskoler, hvoraf vi har én i sognet. I den almindelige konfirmationsforberedelse har vi ét hold uden for skoletiden for disse børn, og der plejer at være 6-10 elever, d.v.s. 10-15% af konfirmanderne.

Pr. 1. januar 1990 var 78% af beboerne i sognet medlem af Folkekirken. For de 0-4 årige var det 67% og for de 5-9 årige var det 57%.

Kirkelig tradition

I løbet af en generation er sognet gået fra landsby til sekulariseret storby, og menighedslivet består for de fleste af kirkelige handlinger. I det ydre altså kontinuitet, selv om man må formode, at kirken for landsbybeboerne hørte med som noget centralt, hvorimod den for byboerne er perifer. Der foregår en langsom tilpasning af menighedslivet til storbyvilkårene, d.v.s. at en række arbejdsgrøner vokser frem, godt støttet af, at vi

har fået lokaler til arbejdet i en nybygget sognegård. Indre Mission og KFUM og KFUK er blandt de arbejdsgrøner, som er ved at etablere sig.

Undervisning

Den indledende konfirmationsforberedelse fandt sted fra august til december 1991, børnene blev undervist af en konfirmandlærer. Timerne lå tirsdag kl. 13.10 – 14.40. Skolerne havde sørget for, at alle fire klasser fik fri samtidig den dag (kl. 13.55), og afstandene er så små, at børnene kunne gå eller cykle fra skole til sognegården, hvor undervisningen fandt sted i konfirmandlokalet. Hovedindholdet i undervisningen var salmer og bibelkundskab, i pausen fik de saft og boller.

En del af børnene og af forældrene var utilfredse med, at undervisningen sluttede midt i skoleåret. Når man ellers melder sig til fritidsaktiviteter plejer det at være for et skoleår ad gangen. Derfor fortsætter undervisningen i foråret, heldigvis med den samme konfirmandlærer som frivillig medarbejder. Efterårsundervisningen (= det officielle forsøg) sluttede med krybbespil i december, og forårsundervisningen slutter med påskespil Palmesøndag, d.v.s. at holdet er med til arrangere to af de familiegudstjenester, som vi holder en gang om måneden i perioden september – april.

Forældrekontakt

Kort tid efter undervisningens start holdt konfirmandlæreren og jeg et forældremøde, hvor vi orienterede om undervisningen og talte med forældrene. 4 børn var repræsenteret. Det viste sig, at 2 af børnene havde opbakning fra forældrene, mens 2 af forældrene understregede, at de selv tog afstand, men de var kommet for at få noget at vide om det, som deres børn havde valgt at gå til. Ved undervisningens slutning holdt vi forældremøde som en del af kirkekaffen efter gudstjenesten. 6 børn var repræsenteret, yderligere 4 forældrepar havde meldt afbud og i den forbindelse givet deres kommentarer. Forældrene var stort set glade for undervisningen og for, at der var mulighed for en frivillig fortsættelse. 2 af børnene holdt dog op, men siden er 1 ny kommet til.

*Knud Sørensen er
sognepræst i Måløv sogn*

Foto: Bent Sejersten

Som skolelæreren ser på det ...

Den frivillige indledende konfirmationsforberedelse set med skoleøjne

Ved vi i skolen noget om dette initiativ?

Med kongelig anordning af 20. maj 1987 blev der åbnet mulighed for forsøgsmæssig etablering af en frivillig indledende konfirmationsforberedelse i folkekirkeligt regi. Men det mærkede folkeskolen som sådan intet til og har stadig ikke modtaget information herom.

Det har været og er stadig den enkelte præsts ansvar, at orientere det lokale skolevæsen såfremt forsøget sættes igang. Det er uheldigt at folkeskolen som sådan ikke er blevet informeret om forsøget. Informationer kunne være sendt til undervisningsministeriet og lokale skoleforvaltninger, som derefter informerede skoleledelser, skolebestyrelser og lærerne. Præsterne kan give informationer, og har sikkert gjort det godt, men en officiel information om dette ministerielle og anordningsbestemte forsøg tror jeg ville gavne forsøget. Informationer er forudsætning for opbakning og vil ikke mindst hjælpe de steder, hvor der ikke er et forhold mellem skole og kirke eller ligefrem en udtalt skepsis mellem de to institutioner.

Grunden til at skoleverdenen bør have noget at vide om dette forsøg er, at der både i anordningen og det opfølgende cirkulære på to afgørende punkter på det nærmeste forudsættes, at skolen stiller arbejdstid til rådighed for forsøgets start. Først når børnene klassevis skal kontaktes og deres

forældre informeres, enten via skolens navne- og adresseregister eller i deltagelse på lærernes møder med forældrene. Dernæst når præsten beder om en viden, som kan gives i en samtale eller skriftligt, om de konkrete klassers læseplan for undervisningen i kristendom.

Har vi i skolen noget imod initiativet og betyder det noget for vores arbejde?

Der er ikke tradition for at skolen blander sig i de aktiviteter, som eleverne deltager i uden for skoletiden. Vi kan som lærere naturligvis drøfte elevernes fritidsliv med forældrene, hvis det er af en sådan art og omfang, at det har en negativ indflydelse på elevernes skolegang.

I dag påvirker utrolig mange faktorer med både opdragende og undervisende virkning eleverne. Det sker både i det organiserede og uorganiserede fritidsliv. Vi skal huske, at skolen ikke har monopol på at lære eleverne noget – at give dem viden, kundskaber, færdigheder, tilegne sig værdier og holdninger. Eleverne lærer også i hjemmet, i samværet med medieverdenen, i sportklubben, i spejderflokkene, og nu altså også i den indledende konfirmationsforberedelse i kirken.

Jeg mener ikke, at vi som skolefolk kan sætte os imod, at nogle af eleverne, og måske alle elever på en årgang, deltager i den indledende konfirmationsforberedelse. Det

er helt klart elevernes forældre, som må vurdere kirkens tilbud og afgøre om deres børn skal deltage.

Desværre ved vi ikke hvorvidt elevers deltagelse i den frivillige indledende konfirmationsforberedelse har nogen betydning for skolens undervisning. I nogle af forsøgets rapporter er der nok bemærkninger herom; men det ville være frugtbart om erfaringerne blev samlet og beskrevet. I folkeskolen er vi vant til at evaluere forsøgsarbejder og jeg kan kun opfordre til, at også dette forsøg evalueres og at erfaringerne beskrives og dokumenteres.

I beskrivelsen af den indledende konfirmationsforberedelse hedder det, at der ikke må overflyttes stofforløb/sammenhænge eller arbejdsområder fra skolens kristendomsundervisning til kirkens. Umiddelbart lyder det fornuftigt al den stund, at hvis der i kirkens undervisning arbejdes med de samme indholdsområder, emner eller lignende som i skolen, så vil det sikkert falde nogle let at foreslå, at skolen ikke behøves at bruge tid på det. Men også kun umiddelbart; det er endnu ikke hændt at emner eller fag i skolen er blevet strøget under henvisning til at nogle elever i en del af deres organiserede fritidsliv beskæftiger sig med de samme emner eller fag. Uden sammenligning i øvrigt spiller vi i skolen fortsat fodbold, svømmer, laver lerfigurer og synger, selvom mange elever også gør det i deres fritid.

Jeg vil mene, at en beskrivelse af hvad der faktisk arbejdes med i den frivillige indledende konfirmationsforberedelse, vil vise, at der er tale om et undervisningsindhold og nogle metoder, samt en faglig-pædagogisk tænkning, som er ganske anderledes end i skolen. Der er tale om to principielt forskellige anliggender, som ikke kan sammenlignes og ikke kan erstatte hinanden.

I det følgende vil jeg søge at skitsere nogle forskelle i forudsætningsgrundlaget for det at undervise i kristendom i skole og kirke.

Forskel mellem skole og kirke

Kirkens undervisningsmæssige opgave kan knyttes til dåbsbefalingsord '... idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer'. Her sættes der ikke spørgsmålstegn ved om den kristne menighed har en missions- eller undervisningsopgave, det er en opgave der er befaleet. Man kunne også begrunde undervisningsopgaven ved at lægge vægt på troen på og forståelsen af mennesket Jesus. Her er der nemlig tale om noget som er så vigtigt for den kristne, at det nødvendigvis må deles med andre.

Anderledes i skolen. Her besluttes af folkettingen hvilke fag der skal undervises i. Dette sker efter debat med argumenter for og imod og man kan altså også beslutte ikke at ville have undervisning i kristendom i folkeskolen.

Formålet med og indholdet i

kirkens kristendomsundervisning kan ses i forhold til dåben, den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste. Man kan også sige, at målbestemmelsen for kirkens kristendomsundervisning afhænger af indholdet i det kristne budskab til mennesker i dag. Jeg vil ikke begive mig ud i at forklare, hvad det er for størrelser der her er tale om, det er nemlig også afhængigt af hvilken teologisk opfattelse man har. Men jeg kan se, at beskrivelsen af det nærmere indhold i konfirmationsforberedelsen ikke er særligt detaljeret. Der er lagt en del beslutninger om forståelsen af formål og nærmere indhold ud til den enkelte underviser. Man kan derved sige, at mål og indhold bl.a. afgøres i forhold til den enkelte undervisers forståelse af det kristne budskab.

Folkeskolens fag kan godt ændre på og skifte sit indhold afhængigt af de skiftende tider (incl. svingende ressourcer og politiske læseplaner), hvorunder skolen skal virke. Men i skolen har vi vejledende læseplaner, der beskriver hvilket indhold der kan tages op i undervisningen til opfyldelse af fagets formål. De enkelte fags formål besluttet af undervisningsministeren og formuleres i forhold til skolens overordnede formål der er besluttet af folkettingen. Det er skolens overordnede formålsparagraf som skolens undervisning skal sigte mod at opfylde og de enkelte fags formålsparagraffer er underordnet dette formål. Det er den en-

kelte lærer, der beslutter det konkrete indhold af undervisningen, og dette gøres både således at målbestemmelserne opfyldes og at elevgruppens forudsætninger tilgodeses. Det vil sige at der ikke kan udledes en bestemt undervisningspraksis eller konkrete indholdsområder af målbeskrivelserne, dette kan først ske når elevernes forudsætninger tænkes med. Bestemmelserne for skolen og faget er rummelige, og der er plads til en mangfoldighed af pædagogikker, herunder ikkefagligt og tværfaglig undervisning.

I bestemmelserne for konfirmationsforberedelsen og den indledende konfirmationsforberedelse nævnes, at børnene skal være fortrolige med den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste. I skolens undervisning skal børnene have et kendskab til kristendommen i historisk og nutidig sammenhæng. At blive fortrolig med, implicerer også at man lever sig ind i det liv som er gennemsyret af, i dette tilfælde, det kristne budskab – en kristen levevis. Skolen skal ikke undervise med henblik på at børnene bliver fortrolige med den kristne børnelærdom, med Luthers lille/store katekismus, Fadervor, trosbekendelsen eller folkekirkens gudstjeneste. Det er netop kirkens og hjemmenes opgave at skabe rammen om det børneliv, hvor disse elementer spiller en dominerende rolle også i hverdagslivet.

I skolen skal vi med kristen-

domsundervisningen sigte mod, at eleverne oplever at kristendommen er værdifuld og meningsfuld for dem at komme i dialog med. Og vi skal sigte mod at eleverne oplever at bl.a. kristendommen er væsentlig at beskæftige sig med, når forudsætningerne for vores danske kultur skal forstås og for, at de kan være med til at nyformulere denne kultur på de præmisser, der nu er gældende.

Jeg er sikker på, at der straks er nogle som vil sige, at det vi vil i skolen, vil man også i kirken. Men for mig at se vil man også noget andet og mere i kirken og det har i høj grad at gøre med vores forskellige syn på kristendommen som undervisningsemne, dvs. forskellige opfattelser af hvordan børn skal lære om kristendom, hvad de skal have ud af det samt hvorfor de skal have netop dette udbytte.

Sammenhængen

Ofte fremhæves det vigtige i, at forkyndelsen og undervisningen i kirken er direkte knyttet til menighedens fællesskab, især i gudstjenesten. Dette forudsætter, at der ideelt set er et fællesskab at formulere sig ind i og at gudstjenesten spiller en central rolle for dette fællesskab.

I skolen er undervisningen knyttet til og begrundet ud fra det sækulariserede danske samfund. Derfor er problemstillingerne for skolens og kirkens kristendomsundervisning også forskellige. Tilstedeværelsen af kristendomsundervisning har intet med kirkens undervisning at gøre. Skolens kristendomsundervisning skal ikke supplere kirkens undervisning, men skal sammen med skolens øvrige fag tilgodese skolens overordnede mål.

Det er i den religionspædagogiske debat blevet fremhævet, at for kirkens undervisning er det grundlæggende problem, at børn ikke har nogen erfaret sammenhæng at sætte undervisningen i den kristne børnelærdom ind i, at børn ikke har erfaret kirke og kristendom som en levende virkelighed. For skolens undervisning handler problemet i højere grad om hvordan

spørgsmålet om hvad kristendom er, kan sættes ind i og kobles på den erfaringsverden der reelt er elevernes. Skolens elever har almindeligvis ikke en opfattelse eller oplevelse af religion som noget der kommer mennesker og dem selv og deres forældre ved.

Videre er det for skolens undervisning et spørgsmål om, hvordan kristendommen som et fagligt-pædagogisk indholdsområde kan komme til at spille en rolle i alle elevers liv. Det må altså overvejes om kristendommen reelt har noget at sige skolens elever i dag, og hvad det er kristendommen har at sige, hvad enten eleverne så har erfaret eller ikke-erfaret kirke og kristendom som en levende virkelighed. Skolens undervisning er netop forpligtet på alle børnene i skolen, hvadenten de er døbte, tilhører et menighedsfællesskab eller ej. Og denne undervisning skal kunne fungere og retfærdiggøre sig, uafhængigt af børnenes tilslutning til eller deltagelse i et menighedsfællesskab, hvadenten det så er kristent, muslimsk, buddhistisk eller 'sækulært'.

Rummet

Kirkens undervisning i både konfirmationsforberedelsen og indledende konfirmationsforberedelse knyttes ofte til gudstjenesten ved, at der lægges en liturgisk ramme om undervisningen. Det skal ikke afvises at det også kan lade sig gøre i skolen, men det er bestemt ikke sigtet.

Der kan ikke være tvivl om, at rummet hvori undervisningen foregår har stor betydning for deltageres forventninger til undervisningen. Eleverne forventer noget andet i kirkens 'rum', og er måske anderledes motiverede for en forkyndelse end i skolens rum.

Endvidere er det sandsynligvis heller ikke uden en vis betydning, at eleverne i kirkens rum undervises af en anden end den 'sædvanlige' skolelærer (som måske også både er matematik-, idrætslærer og gårdvagt!).

Pædagogisk forskel

Der kunne fokuseres på flere punkter for at pege på forskelle mellem det at undervise i kristendom i skole og kirke. For eksempel er der i det foregående ikke søgt beskrevet hvori forskellen mellem forbedelse og undervisning består.

For mig at se er der principielle forskelle på begrundelserne, sigtet og overvejelserne for valg af indhold, om vi er i kirken eller skolen. Derfor kan vi godt (og gør det sikkert også) arbejde med de samme fortællinger, salmer og temaer. Men grundlæggende er den faglige og pædagogiske (didaktiske) tænkning forskellig.

Jeg er sikker på, at der i løbet af nogle år vil udvikle sig en kirkelig didaktik, dvs. en faglig-pædagogisk tænkning og synlig praksis, som formuleres i spændingsfeltet mellem på den ene side børn og unges virkelighed, og på den anden side sigtet med kirkens undervisning i hvad kristendom er. Kirkens undervisningsopgave vil da ikke skulle formuleres under hensyntagen til skolens kristendomsundervisning, det vil nok også lette formuleringen af argumenterne for børnenes deltagelse overfor deres forældre.

Der er tale om to principielt forskellige undervisningsopgaver, men for mig at se er der intet der bør hindre etableringen af en samtale om, hvad hver især gør og hvorfor. Jeg mener også, at selvom der er forskelle har skolens folk mulighed for at invitere kirkens folk til at medvirke i dele af skolens undervisning. Vi kan kun blive kloge af at indgå i samtaler, men lad os få nogle informationer f.eks. i form af en grundig evaluering af forsøgsordningen med den indledende konfirmationsforberedelse. Det vil være med til at øge vores viden om hvad der sker i den kirkelige undervisning og hvorfor.

Peter Green Sørensen er lærer, cand.pæd. og formand for Religionslærerforeningen.

Nyt fra

FOLKEKIRKENS PÆDAGOGISKE INSTITUT

Folkekirken Pædagogiske Institut er nu i gang med arbejdet i de midlertidige rammer i 'Porthuset' i Slots-gade i Løgumkloster.

Den 1. august 1993 trådte kirke-ministeriets bekendtgørelse om det pædagogiske institut i kraft.

Ud fra det overordnede formål for instituttet: 'at styrke den pædagogiske virksomhed på folkekirke-ligt grundlag' fastsættes et bredt og stort opgavefelt med forskning, udviklingsarbejde, rådgivning, uddannelse af både ansatte og frivillige i folkekirken og koordineringsorgan for stiftsmateriale-samlinger.

Nyhedsbrev

For at interesserede kan følge med i vort arbejde begynder vi fra 1. nov 1993 at udgive et nyhedsbrev.

Heri vil udviklingsarbejder, kurser, projekter, udgivelser m.m. blive omtalt.

Det er planen at udgive et nyhedsbrev 2 gange om året.

Udviklingsarbejder

1. Håndbog om børneprædikener

Ved starten har Pædagogisk Institut overtaget et udviklingsarbejde fra Præstehøjskolen med at skrive en håndbog med børneprædikenvejledninger til hele 1. tekstrække.

Håndbogen forventes at blive udgivet efteråret 1994.

2. Biblen i brug- og livsoplysning

I efteråret starter vi forberedelserne til et bibeldidaktisk udviklingsarbejde: 'Biblen - i brug- og livsoplysning'.

Biblen er vores kirkelige fundament: den er kirkens og kulturens grundbog, hvor vi finder vore kirkelige og kulturelle rødder. Derfor skal den genopdages.

Kun en levende folkelig bibelbrug er værn mod vilkårlige bibelfortolkninger.

Projektet vil søge at indkreds, hvordan man opmuntrer til kreativ, folkelig bibellæsning.

3. Forkyndelse i de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer

I løbet af efteråret er det ligeledes planen at starte forberedelserne til et pædagogisk udviklingsarbejde, der fokuserer på, hvordan den frivillige foreningsleder kan få den bedst mulige støtte til hendes(!) forkyndelse for børn eller unge.

Erfaringer fra nyere uddannelsesforskning antyder, at en sådan støtte bedst fås ved en lokal- og praksisorienteret lederuddannelse.

Udviklingsarbejdet iværksættes i tæt samarbejde med de frivillige børne- og ungdomsorganisationer.

4. Indledende konfirmationsforberedelse

Forventeligt bliver den nuværende forsøgsordning med indledende konfirmationsforberedelse en permanent ordning. På Folkekirken Pædagogiske Institut vil vi på sigt styrke dette arbejde ved udgivelse af en række idéhefter.

Kurser

Af interesse for dette blads læsere kan nævnes 3 ugekurser vi afholder i 1994:

1. Den kristne elementærundervisning i vor tid.

Den 11.-16. april 1994 i Løgumkloster.

Det mest centrale spørgsmål, når man skal formidle kristendom er spørgsmålet: hvad er det elementære? That's the question! Medvirkende bl.a. Amanuensis Sverre Dag Mogstad fra Oslo.

2. Klovnnens teologi og praktik

Den 31. juli-6. august 1994 i Haslev.

Refleksion over klovnnens teologi og praktisk arbejde med sminkning, kostume, sketcher og klovne-gudstjenester.

Medvirkende bl.a. stiftskonsulent og clown Joan Donkin og pastor, clown Margareta Linder fra Sverige.

3. Er en kristen dannelse mulig?

26. september-1. oktober 1994 i Løgumkloster.

Kurset vil belyse forholdet mellem pædagogik og etik, herunder menneskesynet. Her er dannelsesbegrebet måske anvendeligt, men dets indhold må nyformuleres. Medvirkende bl.a. professor Iva Asheim fra Oslo.

Publikationer:

Instituttet har i sin korte levetid allerede udgivet 2 rapporter:

1. Opfølgende konfirmandarbejde

Rapport fra konferencen på Folkekirken Pædagogiske Institut 24.-27. maj 1993. 34 sider. (kr. 35,- incl. porto)

2. Værkstedspapir: Forsøgsordning med konfirmationsforberedelse med weekends og en ugelejr. Praksisbeskrivelse fra Kildebrønde Sogn. (kr. 20,- incl. porto)

Rapporter og nærmere oplysninger om kurserne kan rekvireres fra Folkekirken Pædagogiske Institut, FAX 7474 5013 eller tlf. kl. 10-12.00 7474 3213.

Viggo Ernst Thomsen er lektor ved Folkekirken Pædagogiske Institut.

Meddelelser fra Folkekirkens Skoletjeneste, København og Frederiksberg

Altertavler

Sidste skoleårs aktiviteter sluttede med 'Altertavle-fernisering' i Vor Frelsers kirke, hvor cand.mag. Anne Mette Gravgård, Kirkefondet, på forbilledlig vis gennemgik de altertavler, som 8 6.-8. klasser havde lavet til deres lokale kirke i tiden op til påske.

Projektet var blevet til i samarbejde med Københavns Kommunes Billedskole i Ryesgade og omfattede derfor kun københavnske skoler (og kirker). Da det var meget vellykket, er vi (Folkekirkens Skoletjeneste) selv i gang med at planlægge et tilsvarende projekt på Frederiksberg i foråret 1994.

'Byens Børn på besøg'

En fællesskommunal arbejdsgruppe med repræsentanter for skolevæsenet, social- og kulturdirektører m.v. har dannet andelsselskabet 'Byens Børn', hvis formål er at fremme et 'bredt kulturelt arbejde af, for og om børn og unge i Københavns og Frederiksberg kommuner'. F.eks. i form af initiativer, som 'Byens børn på besøg', der finder sted i september måned.

Ved skoleårets begyndelse modtog samtlige børnehaver og skoler i København og på Frederiksberg hæftet 'Byens Børn på besøg' indeholdende en lang række tilbud om specielle besøgsmuligheder på virksomheder, institutioner, museer m.v. i projektperioden.

Folkekirkens Skoletjeneste havde forinden formidlet materiale herom ud til kirkerne i området, og 14 kirker rundt om i byen tilbyder i forbindelse med 'Byens Børn på besøg' forskellige former for besøg: Sjælør kirke og Trinitatis kirke samarbejder om at vise børnene to meget forskellige kirker, i Sundkir-

ken kan børnene lave korte videofilm i kirken, andre steder er de med til at forberede og holde en kort gudstjeneste o.s.v.

Gospel og salmer

I foråret 1993 tog ca. 1.300 københavnske og frederiksbergske skoleelever (5.-8. kl.) imod et tilbud fra Folkekirkens Skoletjeneste om at synge gospel og høre om den bibelske, historiske og musikalske tradition bag gospel. Dels i klassen ved hjælp af tilsendt materiale; dels ved at synge sammen med en gospeltrio i forskellige af byens kirker.

I november gælder det den traditionelle danske salme. Skolernes 3.-5. klasser får tilbud om at arbejde med udvalgte salmer i et tredelt forløb: først hjemme i klassen, derefter sammen med præst og organist i en lokal kirke og afslutningsvis ved et stort fællesarrangement i Trinitatis kirke.

Der bliver i forbindelse med projektet udarbejdet undervisningsoplæg til præst og lærer samt en plakat til klasseværelser, skolebiblioteker, kirker m.v.

I forbindelse med 'Børnemusikår 1994', som vil komme til at handle om musik for, af og med børn, vil det være oplagt at fortsætte med et projekt om nyere salmer og børnesalmer.

Gudstjenesten

Endelig er der et begyndende samarbejde imellem Ungdomsbyens Kirkeprojekt og Folkekirkens Skoletjeneste i forlængelse af det gudstjeneste-projekt, som Ungdomsbyen i indeværende skoleår tilbyder lærere og præster, 'Fra ung til yngre – ritual og gudstjeneste'.

Helle Krogh Madsen er præst ved Folkekirkens Skoletjeneste, København og Frederiksberg

materialer

Bøger og

Helmuth Friis: Messias.

128 s. kr. 150,- Forlaget ANIS

'Messias' er den tredje i rækken af tolkninger fra Gammel Testamente, hvor genfortælling og teologisk refleksion går i ét.

Hvor det i de to første bøger var skabelsen og profetismen, som var emnet, er det denne gang en vandring gennem Samuels- og Kongebøgerne. Vi får fortalt beretningerne om Samson, Saul og David og den historiske baggrund for Messiasforventningen tegnes dybtborende og intenst.

Igen har Helmuth Friis begået en bog, som har bud til både teologer og lægfolk, som er alletiders som inspiration til den kirkelige undervisning og bibelarbejdet.

Jens Glebe-Møller:

'Med venner i lys vi tale'

– et essay om Helligånden.

138 s. kr. 150,- Forlaget Anis.

Hvad skal vi forstå ved Helligånden? - spørger Jens Glebe-Møller i sin nye bog, hvor han i første omgang gennemgår reformationens teologer og deres syn på Helligånden. Helligånden er ikke bare den magt, der får os til at tro og som samler kirken. Nej, Helligånden, hævder Jens Glebe-Møller med støtte hos reformatorerne, er at vi kan kommunikere, tale med hinanden. Den er i naturen, i sproget.

Vi har overordentligt svært ved at tumle dette med Helligånden. Nærværende fremstilling gør det lettere og langt mere nærværende at beskæftige sig med Helligåndsteologi.

Den danske Folkekirkes bekendelsesskrifter ved Leif Grane.

128 s. kr. 125,-
Forlaget Anis.

Professor i kirkehistorie, Leif Grane har med denne samlet de grundlæggende bekendelser: Den apostolske, den nikænske, den athanasianske, som alle er de oldkirkelige - samt reformationens hovedbekendelse, Den augsburgske bekendelse. Alle disse bekendelser er forsynet med en fyldig historisk og teologisk indledning.

Lars Collmar: Undercentralen. 177s. kr. 175,-
Materialecentralen
Religionspædagogisk Center.

Bogen er en ungdomsroman, som især er velegnet til i forbindelse med konfirmandundervisningen. Stilen er 'fantasy'. Den mærkværdige titel, "Undercentralen" er identisk med stort rør i præstegårdens fyrrum. Røret fører direkte ind i et

fantasiland - eller rettere: man hvirvles ind i de bibelske fortællinger. Sådan går det en række børn. De bliver nu deltagere i de bibelske fortællinger. På en overraskende måde får vi nu indblik i kendte bibelske personers handlinger og tanker. Spændende og medrivende er bogen.

Lars Collmar: Den plettede panter, dronningens kat og 30 andre korte andagter. 93. s., kr. 100,-
Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center.

Af forfatteren til Undercentralen foreligger der også en samling korte andagter. De er bygget op som korte fortællinger afsluttende med en bøn. Flere af de korte fortællinger slutter sig tæt til fortællingerne i Undercentralen. Andagterne er velegnede til brug både i konfirmandtiden såvel som i det kirkelige ungdomsarbejde, spejdere mv. Det er gode historier, som er lige til at bruge.

Bønner for børn og unge. Red. af Sigrild Horsholt Pedersen m.fl. 106 s. kr. 98,-
Unitas Forlag og FDF/FPF

En fin bønnebog for børn og unge foreligger nu

igen. Ialt 70 bønner af forskellige forfattere. Bønnerne er delt op i grupper efter alder fra 5 år til 16 år. Det er bønner, som reflekterer børnenes og de unges verden og dens store og små problemer. Det er livsnært og smukt - en god håndsrækning til ledere og præster.

Konfirmationsbog. Åse Lambert Andersen og Karsten Erbs 64 s. ill. kr. 80,-
Undervisningsvejledning 224 s., kr. 250,-
Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center

Hermed præsenterer Materialecentralen et nyt undervisningsmateriale bestående af en elevbog med 32 lektioner, samt en undervisningsvejledning med en antologi af fortællinger.

Indholdet i konfirmationsbogen er delt op tre afsnit: Mennesket, kristendommen, kirken. Hovedvægten er lagt på første afsnit, hvor skabelsen og loven (de ti bud) har den største vægt. Det er den menneskelige erfaring og menneskelivets vilkår, som her gøres til genstand for arbejdsopgaver i tæt tilknytning til billeder, litteratur og tekster.

Fra det alment menneskelige bevæger elevens

bog sig videre ind i det specifikt kristelige, hvor der sættes focus på Jesus, hans

liv og betydning. Endelig gennemgås kirken som 'forkyndelsessted og ihukommelsessted'.

Elevens bog er stramt bygget op og overlader derfor ikke megen frihed til underviseren, hvilket forfatterne selv gør opmærksomt på. I undervisningsvejledning er der god hjælp at hente både teologisk og pædagogisk.

En og anden vil selvfølgelig sammenligne med K-materialet. Det er næppe rimeligt. I alt fald ville nærværende konfirmandmateriale have vundet ved en større investering tekster (antologien) og i farver. Hverken Chagall eller Heerup kommer til deres ret i sort/hvid gengivelse.

Anmeldelserne er skrevet af Henning Nørhøj

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familie arbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelse af nye undervisningsmaterialer m.m.

UDGIVET AF EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

MEDLEMMER AF EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

REDAKTION

Henning Nørhøj (ansv.), Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrhagen, Anne Grethe Guldager, Nina Tange Kristensen, Helle Krogh Madsen, Jens Chr. Bach Iversen, Jens Kristian Krarup, Lars Tjalve, Anne Sandemand Schrøder og Mette Geil.

ABONNEMENT

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-. Løssalg kr. 30,-. Giro 8 05 53 51.

HENVENDELSE

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret. Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Sats og layout: Kim Pedersen

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg

Katalog over aktuelle forkyndelses-materialer i det kirkelige børne- og ungdomsarbejde

Kataloget er emneinddelt og giver en kort omtale (indhold, sværhedsgrad og aldersgruppe) af de ca. 200 materialer, der er medtaget. Kataloget er udarbejdet for Evangelisk Pædagogisk Samvirke af bibliotekar Birgitte Sloth, Aalborg.

Fås i to udgaver; som hæfte eller på 3,5" DOS diskette med teksten i WordPerfect 5.1 format.
Pris: kr. 50,- pr. stk. for begge udgaver.

Bestilles hos: Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Alle 10A
1820 Frederiksberg C
Tlf. 31 24 92 50

Alle os under himlen

En børneserie om hverdag og tro i 6 afsnit på hver 15-20 minutter. filmen fortæller om to familier. På en naturlig måde sammenkædes hverdagens små og store oplevelser med, hvad kirken står for – hele tiden set gennem børnenes øjne. Der fortælles bl.a. om fastelavn, påske, pinse og om jul, men også om barnedåb og om døden.

I tilknytning til serien er udgivet et lærer-materiale, der giver inspiration til det videre arbejde med serien, og en stor myldreplakat bygge op omkring seriens afsnit – velegnet til spørgsmål og samtale.

Video, lærermateriale og plakat
– samlet pris: kr. 1500,-

Materialecentralen

Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10A, 1820 Frederiksberg C, Tlf. 31 24 92 50